

Dr. Mustafa Jahić, direktor Gazi Husrev-begove biblioteke

GAZIJJIN I SVAKI DRUGI VAKUF NE ISKLJUČUJE NAŠU ODGOVORNOST

Dragocjeni rukopisi Gazijine biblioteke u najtežim danima opsade Sarajeva prenošeni su osam puta i sačuvani

Razgovarala: Edina KAMENICA

Iako se govorilo da će krajem oktobra nova zgrada Gazi Husrev-begove biblioteke i zvanično biti otvorena, prema onome što smo čuli u razgovoru s direktorom biblioteke, višim naučnim saradnikom dr. Mustafom Jahićem, ovaj događaj će se vjerojatno desiti malo kasnije, zavisno od obaveza čelnika Katara, zemlje koja je finansijskim sredstvima omogućila novi život najstarijoj i najreprezentativnijoj biblioteci u jugoistočnoj Evropi. U njoj se napaja znanjem od 1537. godine, kada ju je vakufnamom predvidio najveći vakif sa ovih prostora, bosanski namjesnik Husrev-beg. O dugom lancu onih koji su brinuli o ovoj biblioteci govori i podatak da se u njoj još nalaze i rukopisi koje je Husrev-beg uvakufio. Šta je najviše uticalo na to da GHB preživi mnoge velike i male ratove, požare, pljačke i drugo što je atakovalo na nju, pitamo dr. Jahića.

- Teško je naći logički odgovor. Jer, pogledajmo samo dešavanja u opsadi Sarajeva kada je Gazi Husrev-begova biblioteka bila najveća izbjeglica u svome gradu. Žao mi je što nisam vodio dnevnik, no, tada sam imao samo jedan cilj, sačuvati biblioteku. Živio sam na Kobiljoj Glavi, a svi koji poznaju taj dio grada, znaju kroz šta je sve trebalo preći da bi se došlo do centra Sarajeva.

Šaćuvati u ime Boga

• O tome ste svjedočili i u poznatom dokumentarcu BBC-a?

- O svemu ovome stotinu puta sam pričao i ponekad se samome sebi čudim. Odmah me ponesu emocije, a pred oči dolaze slike tog vremena. Najgore je bilo preći groblje Bare, i to onaj dio s muslimanskim parcelama, pogotovo kada su sva drveta odsječena. Vatra se otvarala svaki čas na sve što se kretalo i najsigurniji sam bio sklanjujući se iza crnih kamenih spomenika, uz nišane nisam smio nikako stati (smije se).

• Prekinut ču načas. Da li je historijski potvrđena priča da je 1941. godine Gazi Husrev-begovu biblioteku spasio fratar iz Crkve sv. Ante?

- Tačno je to, zna se i ko je to bio. I to, i

Hagada, i slično samo pokazuje koliko su naši ljudi uvijek bili vezani jedni za druge. Vratimo se biblioteci. Kako god, uza sve ono što su malobrojni njeni uposlenici i drugi učinili, suština opstanka GHB je u instituciji vakufa. Vakuf znači nešto zaustaviti, sačuvati, u ime Boga, što ne isključuje našu odgovornost.

• Kako ste se odlučili na prvo presečivanje biblioteke u ratu?

- Od 1935. biblioteka se nalazila u prostorijama zgrade Sarajevskog muftijstva kod Careve džamije. Podsjecam na to da

gorjeti, premjestili smo ih u Kuršumliju. Onda ih prebacimo u Medresu. Navališe izbjeglice iz padinskih dijelova grada. Izložiće ih, pomislih i tada se u spasavanje uključuje Umjetnička četa 1. korpusa s Josipom Pejakovićem i prenesemo rukopise u Vatrogasnji dom, u podrum, u bivšu streljanu. Pojavise se i pacovi i mi rukopise prebacismo u Narodno pozorište, u garderobu za glumce. Četa je 24 sata čuvala 7.000-8.000 knjiga.

• Svaka bi od tih selidbi i u mirnodopskom vremenu bila pravi podvig?

Foto: Didier TORCHE

se IZ raspala i prije Jugoslavije. Bili su neki sukobi, reis je bio Jakub ef. Selimoski, bilo je i nekih struja u Mešihat, na čijem se čelu nalazio Salih ef. Čolaković, koji je ubrzo otišao u Split. Uglavnom, obezglavljeni, s nekim koordinacionim tijelom, sve je spalo na nas nekoliko. Tada sam imao 36, 37 godina, rahmetli Zejnil Fajić je bio u godinama, Lavić u Sokolović-Koloniji, bilo je tu nekoliko žena i gotovo na ulici sam sakupljao ljude. Štampane knjige smo premjestili u desnu tetimu Careve džamije, rukopise smo sa sprata snijeli u prizemlje, a kada je grad počeo

- Osam puta su rukopisi seljeni. No, još kada je to bilo prvi put, izaberem oko 500 najdragocjenijih i odnesem ih u rezor Privredne banke, preko puta Doma OS. Imam i sada reverse. Tu su ostale do kraja rata, a druge su nastavile šetati. Bile su do '93. na '94. u Pozorištu, onda se raspadaju četa, i trebalo ih je negdje prebaciti. Tada je već došao reisu-l-ulema Mustafa ef. Ceric. Zajedno pronalazimo zgradu u Dobrovolskoj, sada Kreševljakovića ulici, gdje smo bili do pred kraj rata kada načiniše ofanzivu. I mi rukopise prenosimo u hladnjaku Medrese. Prođe ofanziva, ne

bi ništa, odnesemo knjige u Kreševljakuća i tu su ostale sve donedavno, kada se biblioteka konačno vratila kući.

Šejh je zaplakao

• Gotovo nevjerojatno zvuči da je u ratno vrijeme započeo, i velikim dijelom i okončan, projekat mikrofilmovanja?

- Napominjem da smo prije rata počeli i proceduru izgradnje nove zgrade, dobili dozvolu, radio se već projekat. A mikrofilmovanje se i prije '92. svugde radilo, ne i kod nas, pa je, zahvaljujući i tome, propala gotovo u cijelosti građa Orientalnog instituta. Reis i ja odemo tim povodom u Maleziju. Opremu za mikrofilmovanje smo unijeli kroz tunel. Tada dobijem poziv iz Londona, iz Fondacije Furkan, s kojom smo odranje kontaktirali. Zbog izrade reprinta Šerifovićevog Mushafa išli smo tamo Muhamed Nahorović i ja. I kada se završi konferencija, pričlasi predsjednik Fondacije, šejh Zeki Jaman. Čuvši da sam iz Sarajeva, zaplakao je. Odmah nakon rata njihov stručnjak je napravio popis šta nam sve treba. Do tada su bile urađene samo tri knjige kataloga, tek oko 1.500 rukopisa je bilo katalogizirano. I mi počinjemo mikrofilmovanje, ali dobijemo opremu i za digitalizaciju. Te, 1996, skener je bio čudo. Iz Furkana su poručili: Radite koliko možete, mi ćemo sve platiti. No, taj posao ne može svako obavljati. Rahmetli Zejnil, koji je i prije rata završio katalog, nije prekidao rad. Uoči rata sam s prof. Nametkom počeo katalogizirati, pa sam i ja sada to nastavio. Priklučili su se hafiz Haso Popara i Osman Lavić. Četiri čovjeka su radila.

• Prije dva mjeseca je izašla i 18, posljednja predviđena knjiga kataloga?

- Planirano je da će to biti 2050. godine. No, zahvaljujući pomenutim dobrotvorima i onima iz Dubaija, digitalizirani su i katalogizirani i drugi dragocjeni bh. rukopisi: Nacionalne biblioteke, Istoriskog arhiva, Arhiva Hercegovine, kao i rukopisi pet-šest velikih biblioteka koje GHB baštini i koja je, eto, bila sebe da se na ovaj način i oni sačuvaju. Stoga pozivam sve koji imaju stare rukopise da ih predaju Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Jer, sve što smo dosad rekli, samo je mrivica naše brije prema Gazijinom vakufu.